

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן הת' רפאל נחמן עב"ג הכלה המהוללה מרת מושקא שיחיו.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, ידידים ומכרים, אשר הואילו לבוא לשמוח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו והרבנית הצדקנית זי"ע, הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו בתשורה מיוחדת, והיא, אוסף סיפורים, אמרות ותיאור קצר מחייו של סב סבת החתן, עליו קרוי, הרה"ח ר' רפאל נחמן ע"ה הכהן כהן, שנודע ברוחב ידיעותיו וזכרונו המיוחד בסיפורי רבותינו נשיאנו והחסידים, שרבים מסיפורים אלו הדפיס, בהוראת הרבי, בסדרת הספרים "שמועות וסיפורים".

ימי חייו ופעולותיו ראויים אמנם למלא כרך עב כרס בתיאורים וסיפורים עשירים, אך בקובץ שלפנינו לא באנו לסקר בשלימות את חייו העשירים או את סיפוריו הרבים, אלא לאפשר הצצה קלה לחיים של חסיד שלמד בליובאוויטש, באמצעות תיאור חייו והסיפורים המפורסמים בו, ועוד חזון למועד פרסום מקיף אודותיו.

בחלק הראשון הבאנו תיאור קצר על חייו, המבוסס בעיקרו על כתבה שנערכה בידי דודת החתן הגב' צירי לבנוני.

בחלק השני הבאנו סיפורים ששמע אב החתן מפיו. בהיותו תלמיד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בכפר חב"ד, למד אב החתן מדי יום עם הסבא, שנקרא בפי הצאצאים 'זיידע פאלע', הרבה מאמרי חסידות, וכן את השיעורים היומיים – חומש ותניא, ומשנת תשמ"ד, אז תיקן הרבי את לימוד רמב"ם – גם רמב"ם. בזמנים אלו שמע ממנו סיפורים רבים על רבותינו נשיאנו, על תקופת לימודיו בליובאוויטש, על חסידים, והרבה מהסיפורים שהיו שמורים היטב בזכרונו המיוחד של זיידע פאלע. חלק מסיפורים אלו העלה אבא על הכתב ומודפסים כאן, חלקם בפרסום ראשון.

סגנון החלק השני יותר משפחתי – את הסבא הרה"ח ר' רפאל נחמן ע"ה מכנה בשם 'זיידע פאלע', ורבים מן החסידים מוזכרים בו ללא התארים הראויים להם, כפי ששמעם מפי הסבא או נכח בהתרחשות המאורעות.

העריכה והליקוט נעשו בידי אח החתן הת' מנחם מענדל שיחי' טייכמן.

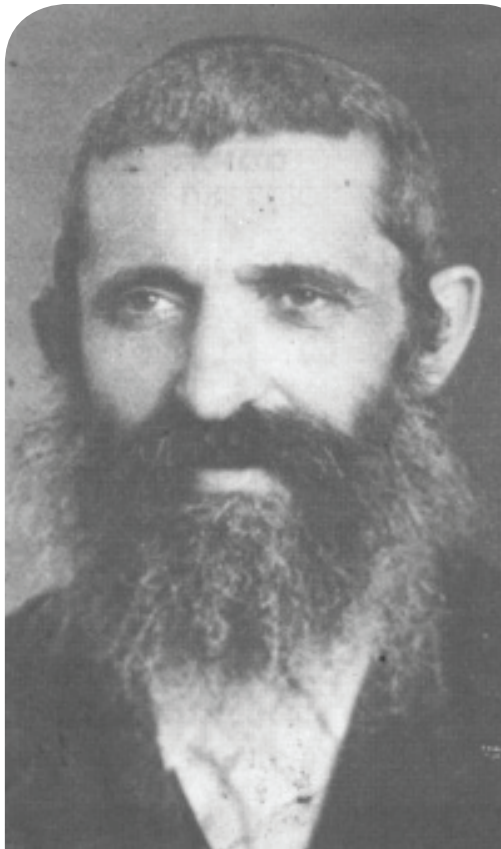
יהי רצון אשר תיכף ומיד ממש נזכה לקיום היעוד "עוד ישמע וכו' בערי יהודה ובחוצות ירושלים". קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", בגאולה האמתית והשלימה ומלכנו נשיאנו בראשנו.

משפחת כהן	משפחת טייכמן
ביתר עילית, אה"ק	נחלת הר חב"ד, אה"ק
אור לכ"ח מנחם אב ה'תשע"ט	

תולדות חייו

כבר בהיותו ילד בן שמונה לקחתו אמו – במצוות אביו – לישיבה בליובאוויטש, מתוך כוונה להשאירו ללמוד שם. בהגיעו לליובאוויטש, סיפרה לימים אמו, הביעה הרבנית שטרנא שרה ע"ה את תמיהתה על הכוונה להשאיר ילד כה קטן לבדו הרחק מבית הוריו וייעצה לאם שתכניסו לרבי ליחידות. כשנכנס הילד בן ה-8, לבדו, להיכל קדשו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע חייך אליו הרבי, התעניין בלימודו ואף בחנו. במהלך היחידות שאל אותו הרבי אם הוא ישן בטלית קטן ובכיפה וכך המשיך לשאול ולחקור בפרטי פרטים את הילד בן השמונה.. לבסוף שאלו הרבי ברכות: "הרוצה אתה להישאר כאן?" – "כן", עונה הקטן. "והאם לא תתגעגע לאמא?" – ממשיך הרבי להקשות בחיוך – אזי נפרץ לפתע סכר הדמעות, והילדון החל להתייפח... מיד שילחו הרי מהחדר, הורה לאמו לחזור עמו הביתה, לווארשה, ובו במקום כתב מכתב לאביו: "בנך הינו עדיין ילד הזקוק לאמו. אם עוד שנתיים, ח"ו, לא יבוא המשיח – הביאו הנה ללמוד!".

כך, מגיל 10, גדל ר' פאלע בליובאוויטש, בישיבת תומכי תמימים, יצק מים ע"י כ"ק הרש"ב והריי"צ נ"ע, התחמם לאורם, ספג מדרכי קדשם וחושל מתקפם ועוזם. לתמימים היה כידוע סדר לימודים מיוחד, אך לר' פאלע נתן הרבי הוראה מיוחדת לשנות מעט סדר זה – כדי שאף יספיק ללמוד תניא בע"פ, כך, שתוך זמן

הרה"ח ר' רפאל נחמן הכהן ע"ה.
זיידע פאלע

ידע בע"פ את כל ליקוטי אמרים
תניא.

בהמשך עבר ר' פאלע את
המסלול של שצ'דרין בהנהלתו
של המשפיע הרב זיסלין לתלמידי
ישיבת תומכי תמימים הצעירים.
אז למד בליובאוויטש גמרא
וחסידות, ועסק בעבודת התפילה
באריכות. לא רק בלימוד הוא היה
שקוע, כי אם גם בצרכי ציבור.

כך מתארו הרה"ג ר' נחום
גורלניק: ר' פאלע הצעיר היה
נחשב לציור בליובאוויטש. הוא
היה חסיד בלב ונפש. בנוסף

להיותו עובד ומשכיל בחסידות, זכורני שנמנה גם עם המנגנים
המיוחדים במקהלה של הרבי נ"ע. פעם אחת בעת התוועדות, החל
הרבי הרש"ב לשיר ניגון מסויים, כל החסידים ניגנו עמו יחד, כמובן,
ופאלע, שנשמתו כולה היתה ספוגת נגן, הצטרף לזמרת הדביקות
בעצימת עיניים ובהמיית נפש. בקולו הערב המריא בקלות, מתוך
דביקות, לטונים הגבוהים שהניגון דרש גם כאשר שאר החסידים
השתתקו משלא הצליחו לשיר בקול כה גבוה – היה זה מחזה
מיוחד. רק הרבי נ"ע ופאלע הצעיר – המשיכו להתעלות בניגון.
לפתע התפכח ר' פאלע והבחין שהוא הנו היחיד – מכל הקהל –
השר יחד עם הרבי! בכהלה רבה אטם את פיו – ונדם. אך הרבי
הרש"ב הורה לו בידו: המשך! – ובלית ברירה המשיך...

מדוע לא סיפרת?

כשהיה כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מגיע למוסקבה היה מקפיד לקבל את ארוחותיו אך ממטבחם של הורי ר' פאלע בעוד הוא, פאלע, היה משמשו, כאשר בלילה הוא ישן מאחורי חדרו של הרבי. פעם אמר לו הרבי: "אם ברצונך להיכנס לחדרי אתה רשאי לדפוק – ולהיכנס אלי מיד, ללא כל צורך ברשות מיוחדת".

כזה היה הקירוב המיוחד שזכה לו!

והנה, לילה אחד כשר' פאלע היה שכוב, כרגיל, בחדר הסמוך, שמע מתוך שנתו את קולו הקדוש של הרבי: "רפאל נחמן, רפאל, פאלע!" – בשלושת כינוייו – כהרף עין התרומם ר' פאלע ופתח את דלת החדר. הרבי שכב על מיטתו ואמר: "איני חש בטוב. הבא נא לי תרופה זו וזו עם מעט מים, ואנא אל תספר זאת לבני" ... בזריזות חפזתה מילא ר' פאלע אחר הוראת הרבי. ואחר – סגר אט אט את הדלת וחזר למשמרתו בנאמנות. אולם עד מהרה הבחין בדאגה, שהאור בחדר הרבי עדיין לא כבה. "מדוע אין הרבי ישן?". תמה בחרדה. "מה היה לו?" – אזי החליט להשתמש בהיתר המיוחד שנתן לו הרבי. הוא נקש קלות על הדלת – ועוד טרם שמע מענה – פתח אותה וניגש למיטה. "האין הרבי חש בטוב?" – שאל בדאגה. "לא", ענה הרבי, "עתה הכל בסדר, הנך יכול לצאת!" – ומיד בצאתו מהחדר – כבה האור... למחרת התרעם עליו הריי"צ נ"ע: "מדוע לא סיפרת לי שאבא מרגיש לא טוב?" ...

ג.ג.י.

היה זמן שבו היה ר' פאלע, גם בליובאוויטש, ישן בביתו של הרבי הרש"ב. עם עוד תלמיד. היה להם חדר מיוחד בקצה המסדרון. ערב אחד, כשהיו בחדרם, נפתחה הדלת, ובפתח עמד כ"ק הריי"צ נ"ע:

"בואו לשמוע דברים טובים מאבא!" – אמר להם בהתרגשות. את כל המסדרון הארוך עבר הריי"צ נ"ע – פשוט כדי לקרוא להם לשמוע! הם מיהרו אחריו, ושלושתם הציצו ביראת הרוממות בעד סדק, לחדר ה'יחידות'. התקיימה אז 'יחידות' מעניינת מאוד שבה הושמעו דברים נפלאים – ובמשך ארבעים וחמש דקות (!) – נשען הרבי הריי"צ על פאלע וחברו – כאשר יחדיו הם מציצים ומקשיבים לדברי הקודש...

מספרים חסידים: בעת פטירת הרבנית רבקה אם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לא היה הרבי בליובאוויטש. כשהלכו כולם ללווייה בחרו בפאלע שילך יחד עם כ"ק הריי"צ נ"ע, כדי לאחוז בו ולתמוך בו כל משך הלווייה.

אף אירע מספר פעמים שכ"ק אדמו"ר הריי"צ (בחיי אביו הרש"ב נ"ע) לקח עמו את ר' פאלע בנסיעותיו. בדרך היה מזכה אותו בסיפורים מיוחדים. פעם שאלו למצב פרנסתו וכשענה לו פאלע: "ב"ה, זה עתה עשיתי עסק נפלא בחנותי. הכל בסדר!" – הגיב על כך כ"ק הריי"צ בסיפור: לאחד הקדמונים היה מקל שעליו חרות: ג.ז.י. – ר"ת "גם זה יעבור" – לידע שגלגל הוא החוזר בעולם ושאין להתפעל לא ממצב טוב, ולא חלילה – מהפכו.

כשחזרו הביתה מאותה נסיעה הגיעו אליו הקומוניסטים והחרימו את חנותו על כל אשר בה. פעמים רבות היה חוזר ר' פאלע על המופת הזה שראה אצל הריי"צ עוד לפני עלותו על כס הנשיאות... הוא נישא למרת רבקה דוידסון, בתו של הרב יואל דוידסון. פעמים רבות זכה לשמש את הרבי הרש"ב... וללוות את הריי"צ... ואז החל בעסקנותו הציבורית – גשמית וגם רוחנית. בגשמיות, כדי לא להיכשל בחילול שבת, עבד בביתו: הוא עסק, כחבר קאופרטיב [איגוד פועלים עצמאי], בתעשיית שרוכי נעליים, מחומר גלם

שקיבל מהמשלה – ואז השיבם לאיגוד. מקצוע 'כשר' מבחינת השלטון הקומוניסטי. שכן כל אדם היה חייב להיות רשום כעובד במפעל כלשהו. הוא גם השפיע על עוד חברים לעשות כמוהו: לקבל חומר מהשלטון, לעבוד בבית, למסור התוצרת לקאופרטיב וכך לשמור שבת כהלכתה.

מחזה מרעיש באוהל הרש"ב

מיד לאחר הסתלקות רבו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע התקשר ר' פאלע בכל לב ונפש אל בנו וממלא מקומו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. באותם ימים, מיד לאחר ההסתלקות, כתב ושלח מכתב נפלא אל כל החסידים על הדרכים להתקשרות לכ"ק הרי"צ נ"ע. במכתבו הנפלא עומד ר' פאלע על גודל ענין רוממותו והפלאות האלוקית של הרי"צ. וסיים במלים: "ויפה כח הבן".

בתחילה ממש לא הסכים, כידוע, הרי"צ לנהוג באדמו"רות וסירב בתוקף לקבל פ"נים ("קוויטלאך"). היה זה דווקא ר' פאלע שניגש לרבי כשבידו פ"נ, וכשסירב הרבי לקבלו, הפציר בו בכל מיני נימוקים: "אתה הלוא דעם טאטע'ס א זין!" אמר לו ואז קיבל... היה זה, כמפורסם, הפ"נ הראשון שהסכים כ"ק הרי"צ נ"ע לקבל!

"יום אחד" – סיפר פעם ר' פאלע – "בתחילת נשיאותו של הרי"צ, טיפסתי על עץ גבוה כדי לצפות כיצד נכנס הרבי לאוהל אביו הרש"ב. והנה הבחנתי לתדהמתי, כי הרבי מתקין ברטט קדושה את אבנטו, ומתחיל להתנועע בדביקות בדיוק באותן תנועות בהן נע כשהיה מאזין למאמר חסידות של אביו, בעת חיותו! כך נע, בעיצום-עיניים, כ-50 דקות, אחר הנהן בראשו, כאומר 'תודה' – ויצא...".

שום פעולה בחייו – תהא אשר תהא – לא עשה מבלי לשאול תחילה את הרבי. ובעלות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לנשיאות – היה הוא מהראשונים ממש שהתקשרו אליו בלב ונפש בהתקשרות מופלאה בה היה דבוק בכל להט נשמתו עד לרגע האחרון בחייו. לא בחינם זכה ר' פאלע לקירובים כה גדולים מצד הרביים נ"ע. חייו רוויי המסירות נפש על כל תג ותג של יהדות, מתוך דביקות והתבטלות מופלאה לרבותינו נשיאינו – הוכיחו בעליל כי אכן ראוי היה לכך. בכל מאודו.

מיד לאחר נישואיו, בהתגוררו במוסקבה, היה ר' פאלע הצעיר מתוך שלושת החסידים הראשונים והיחידים שבעיר, שהסכימו במסירות נפש למסור את כתובת ביתם לכל ה"מלמדים" החשאיים שלימדו תורה ב"חדרים" המחתרתיים, כשהדבר היה כרוך בסכנת נפשות ממש. וקרה, אמנם, שפעם אחת טעה הדוור, ובמקום להביא אליו את גלויית הדואר שנשלחה ע"י "מלמד" (בה דורש הוא תוספת כסף כי קיבל שני תלמידים) – הביאה לאירגון ממשלתי מחתרתי – שכתובת (9/10), היתה דומה לכתובת ביתו של ר' פאלע (10/9) ! אך בנס התגלגלה הגלויה לידי אחד התמימים שעבר שם – והוא העבירה במהירות לר' פאלע.

בין פעולותיו לחיזוק היהדות ברוסיה הוא היה אוסף כסף עבור ישיבות תומכי תמימים, שהיו פזורות במקומות סתר שונים. הוא אף שכנע צעירים ללמוד תורה, ונסע פעמיים בשבוע לעיר מרוחקת מרחק רב מאד, וזאת כדי למסור להם שיעורי תורה וחסידות. הוא היה קורא לפניהם מכתבי עידוד, ששיגר אליהם הריי"צ, ומחדיר בהם חיות חסידית. כך היה מקרבם לתורה ולהתקשרות לרבי. גם כסף רב שילם למורים שילמדו בקביעות את אותם צעירים. הואיל וסגרו את המקוואות במוסקבה, היה הוא מראשי המוחים:

שבת אחת, לקראת קריאת התורה, נעמד עם חבריו צמוד לארון הקודש בבית הכנסת הגדול, וקרא, שלא יאפשר לקרוא בתורה, עד שיפתחו את המקוה! ואכן, בחסד ה', – המקוה שבאותו בית כנסת נשארה פתוחה.

המאסר הנורא

אולם ממשלת הרשע שמה עליו את עיניה. היא חקרה ברשעות את תלמידיו ואת מכריו. כך הכינה תיק 'שמן' נגדו, ואז השליכה אותו אל מעבר לסורג ובריח. הממשלה האשימה אותו שהנו "שניאורסוני" – חסיד של הרבי הריי"צ. בהמשך שתלה כמה אסירים בחדרו, וחקרה אותם על התנהגותו. הללו העידו שהנו שקט, עדין, מתעניין תמיד בשלומם, מתפלל רוב הזמן ואינו מדבר שום רע על הממשלה. הוא רק מעודד אותם, שעוד מעט תתחלף הממשלה והם ישוחררו... שהוא נותן להם את האוכל הניתן בבית הסוהר בגלל אי היותו כשר, ולעצמו מסתפק בלחם ומים...

החלו לחקור את ר' פאלע בעצמו: לחצו עליו לגלות שמות של חסידים, ש'פשעו' אף הם בהשתייכות לשניאורסון וכלימוד תורה עם אחרים. אך ר' פאלע אטם את פיו וקבע: איני מכיר אף אחד! כשלחצו עליו יותר, אמר שמות של חסידים שכבר מצויים מחוץ לרוסיה... וכשהמשיכו בעינוייהם, ציין ברורות: "איני רוצה לומר את שמותיהם, כי הדבר עלול להזיק להם..."

העדויות על אופיו העדין לא הועילו, ודינו נפסק לעונש מוות ביריה (כמו הרבי הריי"צ) תוך שבוע!... – אך בניסי ניסים – יומיים לפני תאריך הריגתו (!) הומר פסק הדין לשלוש שנות גלות באוראל הקרה, ליד הקוטב הצפוני. היה זה קלינין, שר הפנים, הממונה על בתי הסוהר, שהמיר את עונשו. המרת פסק הדין נעשתה

בהשתדלותו של ר' ברוך שלום, אביו של ר' פאלע. ואכן, באותה עת קצרה, בה קלינין היה אחראי על הנידונים, נצלו חסידים רבים. אבל השלטונות שמעליו העבירו אותו לתפקיד אחר.

מנין לנו כל המידע הזה? מנין לנו על גזר הדין הנורא? זיידע פאלע מעולם לא סיפר זאת למשפחה. אלא לאחורונה התגלה בסברדלובסק (יקטרינבורג) תיק החקירה שלו. שם מפורטות כל העדויות, חקירותיו, פסק הדין והמרתו. באחד הפרוטוקולים נכתב: 'החקירה הסתיימה בגלל התעלפותו של החבר רפאל כגן...'. מדוע התעלף? מראה התיק מגלה זאת: על תיק החקירה שלו מצויים עד היום כתמי דם, והם מעידים יותר מאלף עדים על העינויים שעבר... ולמה? אך ורק משום היותו 'שניאורסוני', ומשום סירובו להסגיר אף אחד...

לא להיכנע – לעולם!

ר' פאלע מעולם לא נכנע. לא בעת מאסרו המר בערבות סיביר האיומה. לא בבתי הסוהר המאיימים בעינוייהם, לא במרחקי הישימון בהרי אורל הקפואים, ואף לא בקוטב הצפוני הקפוא, חברת הפראים הסמיידים – גם שם לא נס תוקף אמונתו, לא כהתה עוצמת דביקותו והקפדתו על הידור מצווה, לא כשל עוז בטחונו בה' ודבקותו ברבי, ולא ויתר כהוא זה על כל הידור מצווה שהוא. הוא לא נכנע – באורל הקרח, כשסירב לחתום בחג. ולמרות שמשום מריו התקיף הכניסוהו בגסות לתא כלאו, ואיימו עליו בהשלכה לאי הדובים הלבנים – מקום שאין חוזרים ממנו – עמד באומץ על-אנושי בסירובו ולא חילל יום-טוב — אזי שיחררוהו מכלאו והניחוהו לנפשו.

הוא לא נכנע – בהיותו בכפר חע – מקום הישוב הצפוני בעולם,

כמעט על הקוטב, 75 מעלות צלזיוס מתחת לאפס – כשקיבל בדואר מגפיים חמים (וואליקעס) ששלחה לו אמו. היא אמנם הודיעה לו שהם בדוקים מחשש שעטנו אך הוא חשד בה ששינתה מהאמת מחשש פיקוח נפש. לכן לא נעל אותם, והסתפק – למרות סכנת הנפשות שבכך – בנעליים פשוטות! ואז – הצטנן קשות וקיבל חום. רק כשקיבל מכתב מה "דודה יז'ה" – הכינוי המכתבי בקרב החסידים לר' יענקל ז'ורביטשער, שכן סכנה היתה לכתוב שמות אמיתיים במכתבים – ובו מבטיח הוא נאמנה שאין כל חשש שעטנו במגפיים – החל לנעול אותם.

כל זאת – למרות שידע כי לפי הדין היו לו מותר לנעולם לכתחילה – אף מבלי כל בירור שהוא, וזאת – כי נשלחו ע"י יהודי עאכו"כ כאשר באי נעילתם יש משום סכנת נפשות ממש.

"אך כיצד יכלתי לנעול אותם לכתחילה?" כתב לאחיו, לייבע ז"ל, ש"ייסרו" על עקשנותו. "והלא ידוע נוטריקון של שעטנו (שטן עז)! ומלבד זאת הרי עבירה נשארת בשלוש קליפות טמאות לעולם!".

כזה היה ר' פאלע. אלו היו הבעיות שהטרידו אותו בארץ גזירה – שם בקוטב. לדקדק, להחמיר, להדר, ובאופן של "לכתחילה אריבער"! – גם שם בתנאי מאסר וגלות, כפור ורעב, עד שבחסדי ה' ניצל בנס ממש מקבורה תחת מעטה שלג בסופת חורף, ומתחמק בנסי נסים מהבולשת הרוסית.

ר' פאלע סיפר את סיפור מאסרו לנכדתו הגדולה, שטערנא שרה, סבת החתן. היא כתבה הכל בטוב טעם, וכך יצא לאור הספר 'מאחורי מסך הברזל'. כך נודע לנו מעט על מסירות נפשו, כיצד, במהלך שנות גלותו נלחם בעוז לא לוותר כהוא זה על אף מצווה, על אף הידור; כיצד נשמר מאכילת טרפות ומחמץ בפסח בכל מצב

שהוא. לעתים דבקותו בקיום המצוות כמעט עלתה לו בחייו, כאשר סירב בתוקף לחתום בחג, ואיימו להשליכו לאי הדוכים הלבנים... כאשר תקע בשופר בראש השנה בתוככי בית הסוהר הרוסי... או כאשר זיכה את חבריו במצות שמורה בליל הסדר, ובשאר הימים לא טעם מאומה, כי לא נותרו מצות...

את כל מעשה תוקפו וגבורתו הוא צינזר בספר. הוא תיבל אותם בהומור וברגש. הסיפורים לא הפחידו ולא הרתיעו. אפילו את החוקר הרוסי תיאר כאדם בעל תווי פנים עדינים, ששוחח בנחת... ר' פאלע מעולם לא סיפר על ייסוריו. מעולם לא פירט את עינויו, את הכאותיו עד כדי שלוליות דם... את התעלפותו בחקירה... הוא אף לא רמז לאף אחד על גזר דין המוות הנורא, שכמעט העבירו מהעולם... זיידע לא חפץ להבעית את רוחנו... תמיד שמחנו, שזיידע פאלע לא סבל כמו שאר החסידים שנאסרו...

למעלה משמונים שנה שגתה המשפחה באשליה המתוקה הזו... עד --- עד שנת תשע"ח. אז התגלה לנו תיק החקירה, מעורר החלחלה... רק אז נבהלנו לקרוא את הפרוטוקולים המקוריים של החקירות, את פסקי הדין עם חתימות הממונים... לפתע נחשפנו ביתר עוצמה לנאמנותו הלוהטת לחסידים, לרבי. לפתע הזדעזענו אל מול ממדיו המפלצתיים של מאסרו הנורא, של גזר דינו...

אולם הקב"ה הטוב העבירו גם את התופת הזו. ה' עזרו לשוב מהגלות, וחילצו מהכלא הרוסי אל לטביה.

אישורים, אישורים

על כך התבטא פעם הגאון רבי ישראל גרוסמן ע"ה, שהיה ראש הישיבה בכפר חב"ד: אחרי קראי את הספר [מאחורי מסך הברזל, בו כתבה נכדתו, סבת החתן, שרה טייכמן, את הקורות עמו שם

זיידע פאלע

ברוסיה] – התהלכתי מטושטש
והמום, כסהרורי, משך כמה
ימים! הלא הוא נלחם על הידורי
המצוות למרות שלפי הדין לא
היה צריך כלל לשמרם – ואולי
אף אסור היה לו – מחמת פיקוח
נפש!

כששב מגלותו וזכה בע"ה
לעלות עם משפחתו לא"י
הוצע לו לגור בחיפה, שם גם
היה המקום היחיד בו הוצעה
לו איזושהי פרנסה, אולם הוא
התעקש לגור דווקא תל-אביב,

שם סבל מדלות איומה ועבד קשה כל היום בסלילת כבישים.
כשנשאל מדוע הוא מתעקש לגור דווקא בתל-אביב, השיב שהרבי
אמר לו עוד בהיותו בחו"ל כי צריך לחזק את החסידים שהגיעו
לתל-אביב!

כעבור שנים עבר להתגורר ברמת גן, שם עבד למחייתו כחלבן...
מיד עם הגיעו לאה"ק, מבלי לאבד אף רגע, החל מתרוצץ בקדחנות
בין משרדי הממשלה השונים כדי להשיג אשרת כניסה לא"י עבור
רבים מהחסידים שנשארו ברוסיה.

מכריו מספרים תמיד בהתפעלות כיצד לא נח ולא שקט,
ביום ובלילה, עד שהשיג את האישורים הנכספים. במסירות
נפלאה אסף כספים רבים, והכין חבילות מזון וביגוד עבור אלו
האומללים, שנותרו נאנקים תחת המכש הקומוניסטי. כל בני הבית
– כשבראשם זוגתו המסורה, מרת רבקה ז"ל – השתתפו בכל להט

נשמתם בהכנת החבילות. אך דא עקא, ממשלת-החד הסובייטית לא איפשרה את היציאה משם, מסך הברזל ננעל היטב, ואטם באכזריות כל אפשרות של יציאה. רק הזדמנות אחת נותרה, והיא – אם ישנם קרובי משפחה בא"י.

מספרים בני משפחתו: באחד המקרים חפץ בכל ליבו לשחרר מהכלא הסובייטי את אחד מידידיו החסידים, אולם לא יכל כיוון שלא היה קרוב משפחתו. ואז, בדמעות-געגועים, עילעל בספר הטלפונים – עד שאיתר שם משפחה הדומה לזה של ידידו. בהתפעמות והתרגשות נסע לביתו של אותו אדם, זר לחלוטין, אך בלהט התרגשותו הצליח לשכנעו, והלה שיגר לממשלה הרוסית הודעה, שהינו קרוב של אותו חסיד וחפץ להתאחד עמו בארץ. כך עלה בידו של פאלע לשחרר משפחה שלימה מעמק הבכא.

מה מרגשת היתה הפגישה החמה והנלהבת בין ר' פאלע לבין "העולה החדש"! מה מלבבת היתה ההתראות הנפלאה בינו – לבין "קרובו" המדומה. דוגמא אחת מני רבות 'אהבת-ישראל' נוסח ר' פאלע.

לעצמו – לא חפץ בממון. אך נחלץ ללא כל הגבלות לסייע ליהודי אחר. כך לדוגמה, ברמת גן חי יהודי שהוחזק כצדיק נסתר. הוא היה בודד וחולה מאוד. נכנס ר' פאלע לבקרו בשבת, ראהו במצבו, וקבע: "פיקוח נפש דוחה שבת". מיד הדליק פרימוס, חימם לו מים, בישל ארוחה והאכילו! אכן, על עצמו הידר במצוות – על קלה כבחמורה עד כדי מסירות נפש ממש! כפי שהוכיח בשנות הגרוש באורל. אך בדיוק באותה מידה היה מהדר באהבת ישראל, ועוד יותר. אחר כך הזמין אליו על חשבונו את הרופא הגדול ביותר לרפאו. הוא התחייב לרופא לממן לו את הניתוח היקר ואמר: "לא משנה כמה כסף זה יעלה. געלט איז בלאטע (= כסף הוא בוך)"!

והיה זה בשנים שבקושי היה לחם לבני ביתו... התרגש הרופא ממסירותו, וניתח את החולה חנם אין כסף...
כשעמד בפני השאלה היכן לחנך את ילדו יואל [הלא הוא ה'חוזר' המפורסם הגה"ח רבי יואל כהן שליט"א], היה בתל אביב 'חדר' חרדי אחד, אלא שהוא לא מצא חן בעיני ר' פאלע. לא היה מספיק חרדי וחסידי. אותו זמן הוא התגורר עם משפחתו – 6 נפשות – בדירה בת שני חדרים בלבד, ובתוך בית זה החליט לפתוח 'חדר'. חדר אחד מביתו נועד ל'חדר', ומשנהו – הפנימי – לשינה. זוגתו הצדקנית היתה מגישה בשמחה למורה ולילדים – התלמידים – שתיה ועוגות. וכך נשאה באהבה את רעש התלמידים מידי יום – עד הלילה, במשך שנים.

"זה היה בית חב"ד פעיל מאוד" – נוהג היה לומר לימים... ברמת אביב היו אז ארבע משפחות חב"דיות. משפחה שילמה מדי חודש רב משכורתה החודשית, וכך קיבל המלמד את שכרו הקבוע. פעם אחת הגיע משולח לאסוף כספים לישיבה. ענה לו ר' פאלע ברצינות: "כסף – אין לי לתת לרבי, אך מוסר אני לו משהו אחר יקר יותר: את בני – את ילדי יואל – אותו מוסר אני לאדמו"ר". ואכן, זכה לבן מפורסם "אל הנער הזה התפללתי" – ה"חוזר" של הרבי – שכל כולו, כל חייו, פעולותיו, הגיגיו, דבקותו, ברבי ובתורתו בלבד.

מסכת ההתוועדויות...

פרק בפני עצמו הן התוועדויות החסידיות המאוד מפורסמות של ר' פאלע. המונים רבים, מחוגים רבים, נזכרים בהן בהמיית געגועים. בכל יומא דפגרא היו נוהרים לביתו חסידים ואנשי מעשה. ברמת גן ובירושלים, בתל אביב ובחיפה. תמיד שמשו

התוועדויותיו – שכולן היו יקודות אש של דביקות והתקשרות נפלאה בכ"ק אדמו"ר הריי"צ, ולאחר תש"י – בכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו – מוקד משיכה גם לבני תורה רבים שלא נימנו על חב"ד. דרכו ספגו את היין המשומר של החסידות, בלהט החסידי שבו, בדביקותו, בשנינות אמרותיו ובנעימות סיפוריו שזורי הרגש והחן החסידיים. הוא פקח עיניים רבות וקירב יהודים רבים. צעירים כמבוגרים. בני תורה ובעלי עסק. לאורה של חב"ד.

בהלוויתו שהתקיימה באישון לילה בירושלים נראה ת"ח ירושלמי מופלג אחד. מנקיי הדעת המפורסמים שבעיר-הקודש. ש"הסביר" למשפחה: "לפני כעשרים שנה נזדמן לי באירוע משפחתי בירושלים להיות נוכח בהתוועדות של ר' פאלע. מאז נשתנה כל מהלך חיי, השקפתי, הרגשתי, והבנתי פעם ראשונה בחיי מהי חסידות ומה הם חסידים".

פרשה מיוחדת היא התוועדויותיו המפורסמות בישיבות הגדולות בבני ברק ובירושלים, שתמיד היו מכות גלים ומעוררות גלים בקרב המוני בני תורה לתורת החסידות ולאורחותיה.

משך שנים רבות, ברמת גן ואח"כ בתל אביב ובכפר חב"ד, שימש גם כ'מלמד' וזכה להקים דור של פרי הילולים כאשר רבים רבים מרבני, משפיעי וראשי ישיבות חב"ד כיום ספגו אצלו, כילדים, את טהרו, חמימותו, חסידותו, אמונתו ודבקותו הלוהטת ברבי.

לעשות 'קולע' בכביש הראשי...

סיפר בשמחת תורה אחד מתושבי רמת גן של שנות השלושים: כל המשפחות החב"דיות, הם ונשיהם וילדיהם – כולם כולם – היו מתאספות כל שמחת תורה בביתו של ר' פאלע, והוא היה מתוועד בכל להט חמימות נפשו, כדרכו, גם משקה לא חסר, כמובן. לאחר

ההתוועדות הארוכה, המרוממת, היו כולם – החסידים בראש, ואחריהם המשפחות וצאצאיהם, צועדים בסך, בזמרה ובריקודים, אל עבר ביתו של הרב, לשתות ולהתוועד מעט, ומשם נכנסים לכל בתי החסידים, מבית לבית – כשבכל דירה שוהים מעט ל"מיני התוועדות".

בתי החסידים המועטים ברמת גן – מפוזרים היו בכל העיר – כך, שהיה על התהלכה לחצות כבישים ראשיים. והנה – בכל עת הגיעם לכביש סואן – היה ר' פאלע ניצב קוממיות באמצעו, עוצר את כל התנועה, מסביר בקול רם ושמח על שמחת תורה, מעורר לשמירת תורה ומצוות, ומסיים בהתלהבות סוחפת כל: "היום שמחת תורה, חייבים לשמוח, לרקוד ואף לעשות גלגול!" – ואז – מול עיניהם העולזות משתאות של כל הנהגים ונוסעיהם (רובם הכירוהו...) – היה ר' פאלע הנלהב קופץ ועורך "קולע" (=גלגול) באמצע הכביש הראשי! – ואחריו "התגלגלו" (קולע) אף חסידים נוספים. כך היה בכל עת עבור התהלכה לפני כביש.

זו היתה שמחת תורה ברמת גן, מדי שנה בשנה, עם ר' פאלע. גם בשנותיו האחרונות בכפר חב"ד, כשכבר בקושי שירך דרכו, כמעט לא ראה, שמיעתו כבדה ובקושי נשם – היה שב מביהכנ"ס בליל שמחת תורה – לפנות בוקר! 3 שנים לפני פטירתו בשנת תשמ"ח, בהיותו חולה וחלוש בכל גופו – שב הביתה מההקפות ב־3 לפנות בוקר. שאלה אותו בתו בדאגה: "מדוע, אבא, נשאר אתה להקפות המאוחרות? והלא ישנן הקפות מיד אחרי תפילת ערבית!". הביט בה ר' פאלע בתמיהה, וענה ברורות ונחרצות: מה, וכי אלך לרקוד בהקפות של ה'זקנים' – עם זה, וזה וזה?!" (וכל אלו שנקב בשמותם יכלו להיות בניו הצעירים...), עד מה צעירה וחסידית היתה רוחו! ולא היה הוא בריא, כי חלוש ודווי

בגופו שב מגלותו ברוסיה ותמיד סבל מהתקפות לב וחוליים רבים
נוספים.

תוסיף לצום עוד 40!

"ר' פאלע" – אומרים בני המשפחה – "לא נכנע לשום מכשול,
גם לא לבריאות" .. דוגמאות לא חסרות: בהיותו בכור, היה עליו
לצום כל ערב פסח, או לערוך סיום מסכת. אך הוא, בין שאר
הידוריו וחומרותיו, היה גם עורך סיום וגם צם מדי שנה בשנה.
אירע שחלה מאוד, והיה ממש על ערש דווי בסכנת נפשות, כל
המשפחה חרדה לחייו, מספר פעמים ביום הגיע הרופא לבדקו
ולהורות את דרך הטיפול בו.

ולפתע, כמהלומה, הודיע לבהלת הכל, שגם עתה ברצונו לצום
בערב פסח. בכתה זוגתו בפחד, התחננו ילדיו, בקול ענות חלושה,
בהתרגשות, אך מאומה לא שינה את החלטתו. והנה הגיע הרופא,
מיד רצה אליו אשתו, מרת רבקה ע"ה, ובדמעות בעיניה העתירה
בתחנונים שישפיע על בעלה שלא לצום. בשמוע זאת ר' פאלע –
התרומם חפוזות ממיטתו. והחל מתחנן על נפשו ברגש: "אנא,
ד"ר, כבר 30 שנה צם אני מדי ערב פסח! אף שנה לא החסרתי צום
זה! אנא, ד"ר – העתיר נואשות – "הרשה נא לי לצום גם הפעם!
הכי צד אוכל בכלל לאכול בערב פסח? אנא, ד"ר – הוסיף בפרצו
בבכי – "אפשר לי זאת, אך זאת!"

הרופא שמע זאת ובהתרגשות עצומה קם מכסאו ואמר לו: "אתה
צם 40 שנה בערב פסח? אני רואה שהדבר כה נוגע ללבך ולכן
למרות רצוני אני מסכים. המשך לצום כך עוד ארבעים שנה!"

ניצחון גבורה על המוות

ואמנם, הוא צם כך עוד כארבעים שנה...

גם בזקנותו, בכפר חב"ד, כשהיו כל התושבים עורכים "כפרות" בערב יום כיפור לפנות בוקר אצל ר' שאול רסקין ז"ל – היה הוא שהלך ב־3 לפנות בוקר להעיר את הלולן. וכשכבר כבדה ראייתו, וסכנה היתה עבורו ההליכה בדד בחשיכה – נטל עמו פנס מאיר ויצא בעוז – לבית בעלי התרנגולות, דפק פה דפק שם – עד שהגיע לדלת – והעירו...

כל ימיו, ממש עד האחרון שבהם, היה אומר את פרקי התהילים של כל ילדיו, נכדיו וכלותיהם, ניניו ובני ניניו. אף טבלאות מיוחדות היו לו, עם תאריך הלידה של כל אחד ופרקו. ובכל יום הולדת של אחד מצאצאיו, היה מגיע לבית בעל השמחה, ומברכו במאור פנים בברכת "מזל טוב!".

הוא לא נכנע – מוספים מכריו – גם למלאך המוות... אירע שקיבל פעם התקפה נוראה של קוצר נשימה. במהירות בהולה הסיעו נכדו לבית הרפואה צריפין. כל שניה היתה יקרה, כל רגע עמדה נשימתו לידום לעד, ובתו ונכדיו שליווהו, התפללו פעומי לב, שימשיך, שינשום לפחות עד הגיעם. סוף סוף קרבה המכונית ב'טיסה' נועזת לשערי ביה"ר. לפתע פנה ר' פאלע לנהג, וביקש תוך חירחורים: "עצור, רגע, אל תיכנס לביה"ר! נזכרתי, שמחר יש לאבי ז"ל יארצייט. והלא חייב אני להתפלל לפני העמוד! המתן נא", העתיר, חסר נשימה, "אולי אצליח להתגבר על קוצר הנשימה!".

וכך ישב ר' פאלע האמיץ. כ־2 דקות, ברכב העומד הכן, כשמלוויו עוקבים במתיחות עצומה אחר מלחמתו החזקה, העקשנית, בקדחת

הקצרת. – והנה אט אט שככו החירחורים, השתחררו הלחלוחים – ור' פאלע נשם לרווחה: "אפשר לחזור הביתה! מחר אוכל לומר קדיש".

קשר רצוף ואיחולים מהרבי

כשמזכירים את 'אי הכניעה' לזיקנתו ומחלותיו, אי אפשר שלא לציין את נסיעותיו הקבועות לבית חיינו, אל הרבי, עד לשנים האחרונות ממש באומץ, באומץ לב ובלהט חסידי נסע לבד, גם בשיא חולשותיו ומחלותיו, הצטופף בדבקות כחסיד צעיר ותמיד, תמיד ממש, חזר מחוזק ומחושל יותר. מלא 'צידה לדרך' וכח רוחני עד לנסיעה הבאה...

אכן, "האיש שלא נכנע", נוכח בזה כל מי שראהו בחודשיו האחרונים, לאחר שבנוסף לכל מחלותיו נשברה גם רגלו ונחלש כל גופו – עד שגם מלאכת ההתלבשות קשתה עליו – ובכל זאת לא ויתר כהוא זה על אף דקדוק שהוא.

הוא מישש, לדוגמא, כל העת להיווכח אם הטלית-קטן מכסה את כל הצדדים, או הקפדתו, לדוגמא, שינעלו לו את נעליו לפי הסדר המדוייק הכתוב בדין. לנטילת ידיים היה מוכרח לשני ספלי מים, ושפך כמות רבה על כל יד – בדיוק כמו בליובאוויטש. ועד כדי כך לא פסק לרגע מעבודת ה' שלו עד שאף את החמין של שבת אכל בדיוק לפי סדר האכילה בליובאוויטש: "קאשע [=דייסה, אח"כ] קוגל [=פשטידה, ולבסוף] פלייש [=בשר]".

"בכל דרכיך דעהו" של חסיד אמיתי, גם באכילתו ושתייתו... כל זאת – כשכבר לא יכול לזוז ממקומו, כשמדי חצי שעה ממש (אם לא בתדירות גבוהה יותר) מקבל הוא התקפת קצרת, וראייתו ושמיעתו כבדות עד מאוד.

עם כל זה – לא איבד התעניינותו בנעשה בכל התחומים, המשיך בהתמדה לכתוב ספרים, התכתב בחריפות (בעזרת ניניו) עם עסקנים רבים ושמר בהתקשרות נפשית קשר מכתבים רצוף עם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. קשר זה לא פסק עד לרגע האחרון ממש, כאשר זכה תמיד למענה חם מהרבי ולהוספת איחולים בכתב ידו הקדושה.

על מה הוא חושב...

בשנת תשמ"ו כתב מכתב נוגע ללב, אך חריף, לראש הממשלה דאז – מר פרס, בעניין חוק "מיהו יהודי". הוא צירף למכתב את הספר "מאחורי מסך הברזל" – ודרש: ראה נא איזו מסירות נפש היתה לי לשמירת היהדות! ואתה מוכן להפקיר המוני יהודים להתבוללות?! – כל זאת כתב בעוז, במצבו הגופני האיום!

בחצי השנה האחרונה, כשכבר כמעט תש כוחו לא רק מראות, אלא אף מלדבר – הקליט לו נכדו את כל שלוש התפילות בטייפ, שר הוא לו אותן בנעימות רבה – ושלוש פעמים ביום היו מדליקים לו את המכשיר – והיה מקשיב (מתפלל) לתפילות, עטור בטלית ותפילין, כמלאך ה', וגם אז – היה סדר יומו כה עמוס – עד שכמעט לא נשאר לו פנאי לשינה. כל הבוקר התפלל, אחר אמר תהילים, הקשיב להקלטות ענייני החסידות מפי בנו הגאון החסיד רבי יואל כהן שליט"א ובערב, בלילה, למד חסידות – בקביעות – עם אחד החסידים.

ציפייה לגאולה

מיוחד היה ר' פאלע גם באמונתו הלוהטת בביאת המשיח ובציפייתו היומיומית לבואו. עוד ברמת גן – מספרים בני ביתו – בשמעו על קריאת הרבי הריי"צ "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"

— שב הביתה בשמחה עמוקה. בישר באושר לזוגתו ז"ל את בשורת הגאולה — ומיהר בצהלת בטחון אל ארון הספרים. כשמצא את "קנינות לתשעה באב" — ערך לכבודן מדורה, ובגילת רנן זרקן לאש — אש של בטחון!

ומשהחל הרבי לזעוק בקול "משיח נאו" וכו' — חיזק את האמונה במשיח והבטחון בבואו המיידים והחדירה בתוקף בכל צאצאיו. מספרים בני המשפחה: "ככל שהחמיר מצבו של ר' פאלע, כן היינו בטוחים ממש, שהמשיח יגיע עתה, עוד לפני כן, עוד לפני האסון — כי הלא זיידע חייב לעבוד בבית המקדש!".

פעם אחת, כשנה לפני פטירתו, הזעיק אליו את אחד מנכדיו ושאל אותו בהתעוררות: "האם הודיעו כבר ברדיו?? — "כן", ענה הנכד — "דברים רבים הודיעו ברדיו". נענה ר' פאלע והבהיר את שאלתו: "האם כבר הודיעו שמשיח בא?".

"לא", השיב הנכד, תמה, "את זאת עוד לא הודיעו ברדיו!"; "אל תדאג!" — עודד הסבא בבטחון קורן — "עוד יודיעו" — קבע — "עוד יודיעו זאת ברדיו בתרועות שמחה! וכשם שבוקר אחד התעוררנו ברוסיה, ושמענו לפתע ברדיו שהנה קם שלטון קומוניסטי, וממשלת הצאר נפלה — כך נקום בוקר אחד, ונשמע באושר נפלא ברדיו, שהנה הגיע המשיח — והגלות נפלה!".

יומיים לפני פטירתו, בי"ז תשרי תשמ"ח — כשכבר לא יכל לדבר כלל בחולשתו הנוראה, התאמץ בכל כוחו והוציא מפיו את המילים: "ווען קומט ער? ווען קומט ער?".

ספריו

כישרונות נעלים היו לו, לזיידע פאלע, בפרט בחוש הזיכרון ובסיפורי צדיקים. לכן, כשהרבי נשיא דורנו עלה לנשיאות והורה

לזקני החסידים לרשום זיכרונות וסיפורים, התאימה לו ההוראה להפליא. הוא רשם סיפורים ששמע בליובאוויטש על הבעש"ט, על המגיד ועל כל אדמו"רי חב"ד. והרבי עודדו להדפיסם: "כדאי וכדאי". הרבי הגדירם "שמועות וסיפורים מרבתינו הקדושים", ובשם זה הודפס הספר. אזי, בערב פסח תשל"ב, אמר לו הרבי ב'יחידות': "לפעמים מתעוררים ליראת שמים מסיפור יותר מאשר מעניינים אחרים. לכן ידפיס שוב את הספר 'שמועות וסיפורים'".

אכן, הוא הוציא לאור את הספר בשנית, וכתב בהקדמה: "ובהסכמתו הקדושה של הרבי הנני מוציא לאור את הספר... כן שיפרו לי את הסגנון... שיפור הסגנון נערך בידי נכדתי שטערנא שרה טייכמן תחי'".

בהקדמתו ציטט את האדמו"ר המהר"ש: "העולם אומר: מי שמספר סיפור מהבעש"ט במוצש"ק הרי זה סגולה לפרנסה. וכאן שלוש טעויות: א. לא רק מהבעש"ט אלא מכל הצדיקים הקדושים. ב. לא רק במוצאי שבת אלא בכל עת וזמן. ג. הסגולה לא רק לפרנסה אלא לכל הדברים, בני חייא ומזוני. הכוללים בתוכם כל עניני עולם הזה לטובה ולברכה".

זיידע פאלע זכה לדבוק בכל שלושת הרביים: הרש"ב, הריי"צ והרבי נשיא דורנו. ואכן, בסיפוריו העסיסיים ניתן לחוש את אהבתו העצומה אליהם, כי קשור ומסור היה אליהם בכל נימי נפשו. ואלה הספרים שכתב:

- שמועות וסיפורים מרבתינו הקדושים – שלושה חלקים.
- ליובאוויטש וחייליה – שמות ותמונות של תמימים רבים שלמדו בליובאוויטש.
- שיחות קודש – מכ"ק אדמו"ר הריי"צ.

- מאחורי מסך הברזל – שנכתב בידי נכדתו שרה טייכמן, לפי סיפוריו.
- זהו זיידע פאלע, הסבא האגדי..

סיפורים מזיידע פאלע

סיפורים ששמע אב החתן, הרה"ח ר' שמואל טייכמן, מפיו של זיידע פאלע.

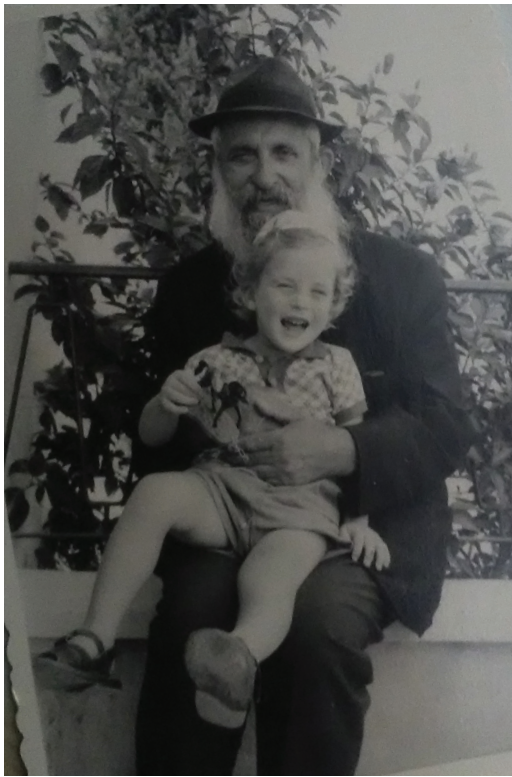
עוד בהיותו ילד צעיר, למד מדי יום עם הסבא, שנקרא כפי הצאצאים 'זיידע פאלע', מאמרי חסידות רבים, וכן את השיעורים היומיים – חומש ותניא, ומשנת תשמ"ד, אז תיקן הרבי את לימוד רמב"ם – גם רמב"ם. הלימוד המשותף נמשך עד שסיים את לימודיו בישיבת תומכי תמימים המרכזית בכפר חב"ד, שלהי שנת תשמ"ו, ונסע לקבוצה בבית חיינו. בסוף שנת הקבוצה, אמצע תשרי תשמ"ח, נפטר זיידע פאלע.

בזמנים אלו שמע ממנו סיפורים רבים על רבותינו נשיאנו, על תקופת לימודיו בליובאוויטש, על חסידים, והרבה מהסיפורים שהיו שמורים היטב בזכרונו המיוחד של זיידע פאלע. חלק מסיפורים אלו העלה אבא על הכתב ומודפסים כאן, חלקם בפרסום ראשון.

מדור זה נערך קלות לפי המצטרך, והסגנון בו יותר משפחתי – את הסבא הרה"ח ר' רפאל נחמן ע"ה מכנה בשם 'זיידע פאלע', ורבים מן החסידים מוזכרים בו ללא התארים הראויים להם, כפי ששמעם מפי הסבא או נכח בהתרחשות המאורעות.

בהתוועדות – לא עונים

שמעתי מאבי הרה"ח ר' משה אהרון שיחי' טייכמן, שכשהיה בתשכ"א אצל הרבי בצ'רטר הראשון, הגיעו אז המון חסידים. פעם ישבו זקני החסידים להתוועדות, כולם היו בליובאוויטש, איני זוכר כל השמות – הרב גרליק, הרב ששונקין, ר' שואל ברוק, זיידע פאלע;

זיידע פאלע עם אב החתן,
כותב השורות, על ברכיו

מישהו ירד על מישהו אחר,
והשני רצה לענות, אז זיידע
פאלע אמר לו: בהתוועדות אם
מישהו יורד עליך – לא עונים
מילה, חושבים מה נכון בדבריו.
ראיתי כיצד הוא קיים בעצמו
דבר זה:

זכור לי שפעם ישבו בבית כנסת
המרכזי בקידוש, ומשה סלונים
ירד על זיידע פאלע באמרו: אתה
היית חסיד גם של הרבי הרש"ב
וגם של הרבי הריי"צ וגם של
הרבי, אנחנו נעלים ממך – אנו
חסידים רק של הרבי. אמנם בגיל
משה סלונים יכל להיות נכד שלו, אך בכל זאת זיידע פאלע ישב
והקשיב עם חיוך, ולא ענה מילה.

עוד דוגמא: בווארט של בת דודתי פריימן עם נפתלי שפרינגר
(מנהריה) – בתשמ"ה כנראה, אחרי הסיום, הבחורים ישבו
להתוועדות בבית פריימן, ישב זלמן גופין וזיידע פאלע, שניהם
שתקו כחצי שעה שעה, כל אחד רצה שהשני יתוועד, ואז זיידע
פאלע אמר: כך זה גם עם יואל – כשאני יושב הוא לא מדבר. ואמר
בצער: אז איני זכאי לשמוע התוועדות. והלך, עם חיוך, לא כעס
ולא צעק ולא הכריח.

הדבר הוי' שבפיתים

בל"ג בעומר תשמ"ו נסעתי לבקר את זיידע פאלע בבית רפואה

(לאחר שנפל בביתו היה מאושפז כמה חודשים). הוא ישב על כסא גלגלים. הוצאתי אותו החוצה לחצר, היה שם שמש ועץ אקליפטוס גבוה, שמש ואויר טוב. לאחר שקיבלתי ממנו מנה על זה שלא נסעתי לתהלוכה כמו בן דודי יוסי בקרמן, ביקשתי ממנו לספר לי סיפור, אז סיפר: כשהייתי בחור בתומכי תמימים בליובאוויטש, היתה התוועדות של בחורים מבוגרים, אני הייתי מהצעירים, אך הלכתי להתוועדות. אחד הבחורים דיבר על הפלאת הענין של "איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה", בחור אחר דיבר על הפלאת הענין של בריאה יש מאין. אברהם פריז, בהיותו מן הבחורים המבוגרים, דיבר על הענין שבכל דבר יש אור אלוקי – "דבר השם" – שמהוה אותו בכל רגע, ובעצם זה כל מציאותו של הדבר; והצביע על הפתיתים שבצלחת, שבעצם אינם פתיתים אלא אלוקות. וכך כל תמים דיבר על מה שהוא למד התבונן והתפלל באותו זמן.

פלוני בן פלוני איז מקנא..

בהתוועדות י"ט כסלו תשט"ז התוועד זיידע פאלע בבני ברק, וכפי הזכור לי בישיבת פונביז', וכטוב לכו ביין התבטא שהחזון אי"ש, שנפטר כשנתיים לפני כן, מקנא בילד קטן הלומד תניא – בהצביעו על אחד הילדים שישבו בשולחן.

בהתוועדות נכחו רבים שאינם חסידים, והדבר זעזע אותם.

בהתוועדות פורים אותה שנה, סיפר הרבי את הדבר בבת שחוק, והוסיף שהדואר הישראלי הרוויח סכומים גדולים מההתבטאות, שכן יהודים רבים שלחו מכתבים מלאי תלונות לרבי...

הרבי הסביר שאכן צדק פאלע בטענתו, וכגמ' בבא בתרא (ע.ח.) שלעתיד לבוא לכל צדיק תהיה שבע חופות, וכל צדיק נכוה

מחופתו של חבירו. כך שאפילו לצדיקים יש דברים בהם אחרים גבוהים מהם עד שנכונים בזה.

מרדכי עובר על מצות המלך?!

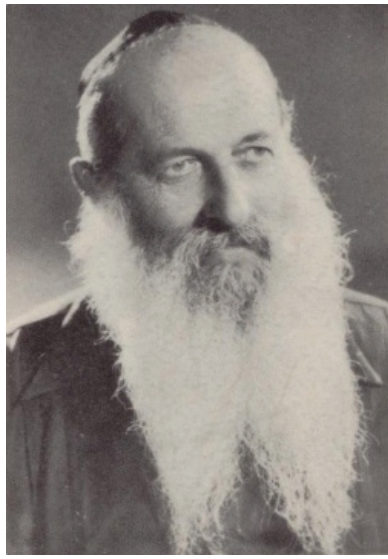
לפני פטירת סבתי מרת חסיה פריז – בי"ז אדר תשס"ד – היא היתה באסף הרופא, ולמשפחה שבאו לבקרה בפורים חזרה ווארט ששמעה מאביה הרה"ח ר' פאלע כהן, בשם המשפיע שלו ר' גרונם (אסתרמן): ידוע ש"המלך" במגילה הולך על הקב"ה, שאחרית וראשית שלו, א"כ מה הפירוש שנאמר למרדכי היהודי "מדוע אתה עובר על מצוות המלך"? היתכן שמרדכי היהודי יעבור על דברי הקב"ה? אלא הכוונה, לעשות לפנים משורת הדין. לעבור – לעשות יותר.

היא נפטרה כאשר כמה עשרות מילדיה ונכדיה סובבים אותה, וכשהגברים ירדו לרגע למטה לבית הכנסת להתפלל ערבית, היא גם פתחה את הסידור והתפללה, ובאמצע קריאת שמע אחרי שאמרה "שמע ישראל" וסיימה "ואהבת" הסידור נשמט מידה. וזה היה סימן שנכנסה לגן עדן.

לייבע עושה חתונה ואני לא אבוא?!

בשנת תשכ"ג הרה"ח לייבע כהן חיתן את בנו אהרן (מכפר חב"ד).

אחרי החתונה, הוא כתב מכתב לרבי בו סיפר כדלהלן:
באמצע החתונה, בזמן חזרת הש"ץ של מנחה, אחיו, זיידע פאלע, ראה בחזיון שהרבי הרש"ב מגיע לחתונה,
זיידע פאלע אמר לרבי: זע (תראה), כשבכוונתו לומר לעצמו מתוך התפעלות: ראה, הרבי הרש"ב הגיע לחתונה אחרי שנים

הרה"ח מיכאל יהודה אריה
לייב כהן ע"ה, לייבע

מהסתלקותו. וענה לו הרבי הרש"ב
(בחזיונו): מה אתה מתפעל? לייבע
כהן עושה חתונה ואני לא אבוא?

קבלת יראת שמים בחופה

לפני חתונת זיידע פאלע, הורה לו
הרבי הרש"ב שבחופה יחשוב לקבל
יראת שמים עליו – לו ולזרעו אחריו.

יהי ה' אלוקינו עמנו

כשהרבי הקודם יצא ממאסר בי"ב
תמוז דיבר על הפסוק "יהי ה' וחסידים עשו מזה ניגון.
זכור לי כמה פעמים שזיידע פאלע היה מנגן ניגון זה בהתרגשות
ובדמעות.

קדושת יואל

פעם לאחר שחזרתי מהרבי בתשרי, אמר לי זיידע פאלע, בחיך,
תוך כדי שהוא מגביה את היד למעלה מעלה: שם יואל (כוונתו
לבנו החוזר הרה"ח יואל שיחי) הוא קדוש, אה?

ארבעה ענינים בהמשך תער"ב

זיידע פאלע למד בישיבה קטנה בתומכי תמימים בעיירה צע'דרין,
ולזאל – ישיבה גדולה – בליובאוויטש, הוא נכנס בחג השבועות
תרע"ב, בזמן שהרי הרש"ב התחיל לומר את המשך המאמרים
המיוחד, עליו אמר הרבי שהוא נפלאות אפי' ביחס לנפלאות של
המשך המאמרים תרס"ו.

עד תשל"ז הרי ההמשך לא נדפס, והיו רק חלק מהמאמרים של

חלק א' בסטנסל – העתקות.

סיפר לי על כך זיידע פאלע:

כל השנים יואל היה שואל אותי: אבא תספר לי מה הרבי אמר בהמשך תרע"ב, וכך ביקש שוב ושוב. אז אמרתי לו: יש ארבעה עניינים: יש ואין, גילוי והעלם, עצם והתפשטות, כח ופועל.

והמשיך זיידע פאלע: אחרי שהרבי הדפיס את כל המשך תער"ב יואל אמר לי: אהה, זה מה שאמרת לי על יש מאין גילוי ההעלם עצם והתפשטות כח ופועל.

בעת אמירת מאמר

באחת מסעודות הבר מצוה של אחייניי, סיפר הרה"ח מרדכי שמואל ע"ה אשכנזי, מרא דאתרא דכפר חב"ד, שבכל פעם שמגיע לבר מצוה הוא נזכר בזיידע פאלע. משום שאינו מספיק לטעום דבר עד אחרי אמירת המאמר, שכן הנוהג בכפר חב"ד הוא שחתן הבר מצווה ממתין לאמירת המאמר עד להגעת המרא דאתרא, ולכן מיד בהגיעו מתחילים באמירת המאמר, ובעת האמירה הוא זוכר היטב את הגערה שקיבל מזיידע פאלע בהיותו צעיר, כשאכל משהו בעת אמירת מאמר...

ארוחת הצהריים מפסיקה

בליובאוויטש סדרי הישיבה היו כדלהלן: מ7 בבוקר למדו חסידות במשך שעתיים, עד 9, אח"כ התפללו, אח"כ ארוחת צהריים, ומ12 עד 18 היה סדר נגלה – 6 שעות ברצף. אח"כ שיעור תניא, ארוחת ערב, ואח"כ עוד שעתיים חסידות.

היו כמה בחורים, שהתפללו באריכות וקיבלו אישור לאחר קצת לסדר נגלה.

סיפר לי על כך זיידע פאלע:

לי היה את האישור לאחר לסדר נגלה. בדרך כלל למדתי בו, אבל פעם דיברתי קצת עם החברותא באמצע הסדר. אז המשגיח בנגלה, ר' יעקב ברוך קרסיק, קרא לי וטען: הרי כל הענין של תפילה הוא להתבונן בגדולת ה' ולרצות להדבק בו, והרי איך אפשר לידבק בו – ע"י לימוד התורה וקיום המצוות; א"כ בחור שמתפלל באריכות יותר צריך בסדר אח"כ ללמוד יותר מכולם, ואיך זה שראיתי שדיברת? עניתי למשגיח, שה"ווארמס" – ארוחת צהריים – מפסיקה בין התפילה ללימוד.

הסדר בליובאוויטש היה שהמשגיחים היו נכנסים לרבי הרש"ב בכל חודש ומספרים לו בפרטיות על מצבו של כל תמים ותמים. בהזדמנות הבאה שהמשגיח נכנס לרבי הוא סיפר לו את השיחה הנ"ל בינו לבין זיידע פאלע. כשהרבי הרש"ב שמע את התשובה, הוא חייך בהנאה, ואמר: צודק, ארוחת צהריים באמת מפסיקה. אח"כ המשגיח סיפר לי זאת.

מזרוני הצאר הרוסי

באחד מימי היארצייט של אביו החסיד ברוך שלום כהן, ליוויתי את זיידע פאלע ברגל מביתו לישיבה (בכפר חב"ד) דרך השדה, כדי שיתפלל ויאמר קדישים.

באמצע הדרך אמר לי כך:

פעם אחת היו צריכים לקנות לרבי הרש"ב מזרונים, אבא שלי לא נח עד שהוא קנה את המזרונים שהכינו עבור הצאר של רוסיא. אם הרבי הרש"ב היה אומר לאבא שלי לקפוץ מהגג, הוא היה קופץ.

פעם לא כולם היו כאלה, אבל היום כולם כאלה.

צום יום כיפור

זכורות לי הרבה שנים בהם בשעות האחרונות של יום כיפור זיידע פאלע היה שוכב על הצד על ספסל בחדר שני בבית כנסת המרכזי, ונאנח מכאבים ויסורים מחמת הצום. עד שבמוצאי הצום, מישהו היה מסיעו לביתו ברכב. אבל הוא צם בכל השנים כולם, למרות אזהרות הרופאים.

מתנות בר מצווה לנכדים

לכבוד בר מצווה של כל נכד ונין שלו היה זיידע פאלע נותן במתנה לחתן הבר מצווה 3 סטים של ספרים: אחד בחסידות, אחד ביראת שמים, ואחד בנגלה. הוא כתב הקדשה ואיחולים לבביים בכל ספר, בספר של חסידות איחל שיזכה להיות חסיד ירא שמים ולמדן, בספר של יראת שמים איחל שיזכה להיות ירא שמים חסיד ולמדן, ובספר של נגלה איחל שיהיה למדן חסיד וירא שמים.

אני זכיתי לקבל ממנו בחלק החסידות את הספר "עטרת ראש" של אדמו"ר האמצעי, בחלק היראת שמים את הספר "חרדים", ובחלק הנגלה את חידושי הרשב"א. הוא אמר לי שבדרך כלל לנגלה הוא קונה סט של ספרי שיטה מקובצת, אך לא היה אז בחנות, אז הוא קנה חידושי הרשב"א. כמוכן כתב הקדשות כנ"ל על כל ספר.

משניות היארצייט

כל שנה ביום היארצייט שהיו לו על אביו ואמו, היינו לומדים יחד את המשניות לפי אותיות השם. כשדיבר על אביו הייתי מרגיש שהוא מאד אוהב אותו. כך גם חשתי כשדיבר על הרבי הרש"ב והריי"צ והרבי.